

*Грошовенко О.П.
Вінницький державний педагогічний
університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

*Кисельов Д.Л.
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж
м. Вінниця, Україна*

Використання проектної технології у формуванні основ екологічної культури дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку

Постановка проблеми. Гостра екологічна криза актуалізує проблему виховання екологічного світогляду особистості на тлі розвитку гуманітарного мислення і гуманістичних поведінкових програм щодо природи. Екологічна культура має стати основою формування світогляду сучасної людини, розуміння її місця у природі, формування нової екологічної етики і моралі. Процес екологічного виховання має перетворитись у специфічний діалог, полісуб'єктну, особистісно розвивальну інтеграцію, в процесі якої відбувається обмін не лише інформацією про природу, а й емоціями, почуттями, духовними цінностями й поведінковими актами [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування екологічної культури особистості знаходить своє відображення у працях багатьох учених. Теоретичні аспекти проблеми формування екологічної культури у дітей дошкільного віку висвітлено у дослідженнях А.І.Васильєвої, М.К.Ібрагімової, Л.В.Іщенко, Н.М.Кот, Н.В.Лисенко, Г.С.Марочко, З.П.Плохій

та ін. Науковці зазначають, що у дітей цієї вікової категорії розвинена особлива чутливість до впливів довкілля, різноманітних емоційно-образних стимулів. У наукових роботах Н.М.Бібік, А.М.Богуш, В.Р.Ільченко, С.П.Пескун, А.В.Степанюк, О.Я.Савченко, Г.С.Тарасенко розглянуто проблему екологічного виховання молодших школярів як умову формування певних якостей особистості. Так, Г.С.Тарасенко, досліджуючи проблеми формування екологічної культури дітей молодшого шкільного віку вважає саме цей вік сприятливим для екологічного виховання [3]. Науковими дослідженнями підтверджено той факт, що саме в цей період закладаються основи культури спілкування і поведінки дітей у природі. Молодші школярі здатні розуміти й усвідомлювати зв'язки навколишнього світу, у них виникають об'єктивні можливості для самостійного спілкування з природою [**Ошибка! Источник ссылки не найден.;Ошибка! Источник ссылки не найден.;**2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, наявний науковий фонд є свідченням особливого інтересу до проблеми ефективної організації еколого-виховного процесу як у дошкільній ланці освіти так і у початковій. Проте, на сьогоднішній день практично відсутні дослідження проблеми наступності між двома ланкам освіти з метою забезпечення поетапного формування основ екологічної культури дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.

Метою статті є презентація методу проектів як такого, що забезпечить необхідні умови для успішної реалізації завдань екологічної освіти та виховання на етапі переходу від старшого дошкільного до молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. З метою з'ясування стану заявленої проблеми в практиці роботи, нами було проведено спеціальне опитування педагогів (вихователів дошкільних закладів та учителів початкової школи) на предмет з'ясування рівня їх теоретичної підготовки до реалізації завдань екологічної освіти та виховання. Анкета містила декілька запитань об'єднаних спільною темою. Ми запропонували педагогам назвати основні завдання, які

розв'язуються на етапі початкового навчання, вказати, який зміст вони вкладають у поняття “екологічна культура особистості”, назвати форми та методи, які забезпечують безпосереднє сприймання природи дітьми та формування екологічної культури. На основі опрацювання результатів анкетних даних, можемо зробити наступні висновки. Серед основних завдань виховання особистості на етапі дошкільного дитинства та початкової школи педагоги називають: оволодіння грамотою (34%); повноцінний фізичний розвиток (25%); виховання основ моральної поведінки (22%); основ екологічної культури (14%); естетичний розвиток (5%). Надаючи великого значення інтелектуальній підготовці, учителі здебільшого забувають, що для дитини важливим чинником, що спонукає засвоювати соціальний досвід є емоційний. Поняття “екологічна культура особистості” 13% педагогів розглядають як відповідальне ставлення до навколишнього середовища; 17% з них включають до поняття “екологічна культура” наявність елементарних знань про взаємозв'язки в природі та шанобливе ставлення до її об'єктів; 36% опитаних звели розуміння поняття “екологічної культури” до “формування любові до природи”; 11% педагогів вкладають у зміст поняття “екологічна культура” знання й дотримання правил поведінки в природі; 23% опитаних не змогли відповісти на поставлене запитання. Більшість опитаних педагогів зізнались, що методика екологічного виховання викликає у них певні труднощі, зумовлені недостатньою обізнаністю з фактичним матеріалом, однобічним розумінням цілей та завдань початкової екологічної освіти. Аналіз результатів анкетування засвідчив періодичність використання педагогами активних методів навчання. Так, переважна більшість респондентів (82%), вважаючи слово дієвим засобом впливу на свідомість дитини з метою формування основ екологічної культури, віддає перевагу вербальним методам впливу. Вчителі початкової школи розповідь, бесіду, читання художньої літератури намагаються супроводжувати показом ілюстрацій, малюнків, відео-презентацій екологічного спрямування. Результати анкетування показали, що найпоширенішими засобами екологічного виховання дітей є ті, що

забезпечують безпосереднє сприйняття природи, мистецтво та діяльність у природі чи з її окремими об'єктами. Формування у дітей екологічної культури здійснюється в старшому дошкільному й молодшому шкільному віці. Однак реалізація досліджуваного процесу в період навчання дітей у першому класі передбачає лише часткове урахування досягнень дошкільного періоду. Подоланню цієї суперечності найбільшою мірою сприяє створення єдиного соціально-педагогічного середовища взаємодії педагогів та батьків, визначальним для якого є орієнтація на вихідний рівень готовності дітей до цілісного сприйняття природи в межах кожної ланки освіти та на їх "стиках". Розв'язанню проблеми забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками у контексті екологічної освіти та виховання передбачає використання спеціальних методик, які б уможливлювали одночасний вплив на емоційну, когнітивну та діяльнісну сфери особистості, сприяли б включенню дітей до активних форм взаємодії з природою. Спеціалісти багатьох країн особливий інтерес виявляють до таких форм організації навчально-виховного процесу, які б сприяли ефективній екологічній підготовці, закріпленню знань, умінь, навичок. З огляду на вікові особливості дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, засвоєння ними змісту освіти, зокрема екологічної, повинно відбуватися шляхом активної пізнавальної діяльності. На думку багатьох педагогів, одним із найефективніших методів навчання і виховання є метод проектів. Використання методу проектів у навчально-виховному процесі дозволяє знайти розумний баланс між науковими і практичними знаннями, уміннями та навичками, розумно організувати самостійну діяльність дітей – індивідуальну, парну або групову, поєднати різноманітні методи, засоби навчання, інтегрувати знання, уміння з різних галузей науки, техніки, творчості. Еколого-виховна робота організована у вигляді проекту передбачає: детальний аналіз ситуації, стану, у якому перебуває природа чи окремий її об'єкт; визначення напрямів та завдань проекту, спрямованої на формування готовності надання допомоги природі, виховання активної екологічно доцільної поведінки в природі. Робота над екологічним проектом сприяє забезпеченню

дітей живою творчою діяльністю У екологічних проектах діти беруть активну участь, висловлюють свої думки, припущення, шляхи розв'язання тих чи інших завдань. Як підтверджують результати нашого дослідження, екологічний проект - ефективний засіб розвитку ініціативи, творчості, впливу на емоції дитини, її пізнавальні можливості, формування основ дбайливого ставлення до природи.

Висновки і пропозиції. Таким чином, екологічна криза вимагає зосередження зусиль педагогів на реалізації завдань екологічної освіти та виховання, формування основ природокористування. У цьому зв'язку, формування у підростаючих поколінь високого рівня екологічної культури є одним із першочергових завдань, від успішного вирішення якого залежить успіх у справі виховання екологічної культури кожної людини зокрема і суспільство в цілому. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні педагогічних умов ефективної організації екологічного проектування в умовах наступності між ДНЗ та початковою ланкою освіти.

Література

1. Плохій З.П. Виховання екологічної культури у дітей дошкільного віку: Методичний посібник / З.П.Плохій. – К.: Дошкільне виховання. – 356 с.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І.Пометун. – К.: А.С.К., 2003. – 192 с.
3. Тарасенко Г.С. Взаємозв'язок естетичної та екологічної підготовки вчителя в системі професійної освіти / Г.С.Тарасенко. – Черкаси: Вертикаль, 2006. – 308 с.
4. Шпакова В. Метод проектів і “Довкілля” / В. Шпакова // Початкова освіта. - 2002. - № 15 (квітень). - С. 2.

*Грошовенко О.П.
Вінницький державний педагогічний
університет*

*імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

*Кисельов Д.Л.
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж
м. Вінниця, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті актуалізується проблема формування основ екологічної культури дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Одним із ефективних методів впливу на емоційно-ціннісну, когнітивну та дієво-практичну сфери особистості визнано метод проектів. Екологічне виховання у дослідженні розуміється як своєрідний діалог, полісуб'єктна, особистісно розвивальна інтеграція. Особлива увага звертається на необхідність розвитку у дитини емоційно-ціннісного ставлення до природи.

Ключові слова: екологічне виховання, екологічна освіта, діти, метод проекту.

*Грошовенко О.П.
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
г. Вінниця, Україна*

*Киселев Д.Л.
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж
г. Вінниця, Україна*

Использование проектной технологии в формировании экологической культуры детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста

Аннотация. В статье актуализируется проблема экологического образования и воспитания подрастающего поколения. Старший дошкольный и младший школьный возраст рассматриваются как благоприятные периоды в контексте формирования экологической культуры. Одним из эффективных методов воздействия на эмоционально-ценностную, когнитивную и практическую сферы ребенка признано проектную технологию. Экологическое воспитание в исследовании понимается как своеобразный диалог, полисубъектная, личностно развивающая интеграция. Особое внимание обращается на

необходимость развития у ребенка эмоционально-ценностного отношения к природе.

Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическое образование, дети, метод проектирования.

Hroshovenko O.P.

Vinnytsia State Pedagogical University the name of Mikhail Kotsyubynsky

Vinnitsa, Ukraine

Kiselev D.L.

Vinnitsa Humanities and Pedagogical College

Vinnitsa, Ukraine

Use of design technology in forming the ecological culture of children of the senior preschool and young school age

Abstract. Article updated problem of ecological education of the younger generation. Senior preschool and primary school age is seen as favorable periods in the context of environmental culture. One of the most effective methods to influence the emotional value, cognitive and practical sphere of the child recognized design technology. Environmental education in the study understood as a kind of dialogue, involving, developing personal integration. Particular attention is drawn to the need to develop a child's emotional and value attitude to nature.

Keywords: environmental education, environmental education, children, design method.